

Ildikó Lehtinen
dosentti, Helsingin yliopisto
Kalevalaisten Naisten Liiton puheenjohtaja
Helsinki

Suomen kestävän kehityksen toimikunnan joulukuussa 1994 kirjaaman määritelmän mukaan kestävä kehitys on jatkuvaa, ohjattua yhteiskunnallista muutosta eri aluetasoilla, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Sosiaalisen kestävän kehityksen pyrkimyksenä on poistaa ihmisten välistä eriarvoisuutta ja varmistaa jokaiselle mahdollisuus koulutukseen, ja siten riittävä toimeentulo. Kulttuurisen kestävän kehityksen tavoitteena on vahvistaa kulttuuri-identiteettiä sekä lisätä erilaisten kulttuurien tuntemusta ja arvostusta. Kulttuurisesti kestävä kehitys edistää ihmisten ja alueiden hyvinvointia sekä mahdollistaa eri kulttuurien säilymisen ja kehittymisen. Vaalimalla alueellisia kulttuurisia erityispiirteitä, mm. kieliä, kulttuuriperintöä, voidaan edistää kulttuurista kestävästä kehityksestä. Kestävä kulttuuri on elävää kulttuuria, vuorovaikutuksessa ihmisten ja ympäristön kanssa.

Kestävän kulttuurin ominaispiirteisiin kuuluu myös moraalinen vastuu itsestä ja omasta kulttuuristaan sekä ympäristöstään. Meillä on vastuuta myös kielistä. Jos ja kun hyväksytään ihmisten erilaisuus, on hyväksyttävä myös heidän puhumansa erilaiset kielet ja niiden tarpeet kestävän kehityksen kannalta. Kielistä on pidettävä huolta, muuten ne rapistuvat. Vastuu on jokaisella, niin kielen puhujilla kuin myös koulutuksella. Nuorten kieli riippuu usein vanhempien valinnoista. Äidin merkitys tässä kasvattajana on edelleen suuri. Yllättävän suuri määrä Venäjän suomalais-ugrilaisista kansoista pitää itseään etnisesti omaan kansaansa kuuluvana puhumalla äidinkieltään passiivisesti tai ei ollenkaan. Vastuuta on myös valtiojohtolla. Jos sen osoittama tuki on marginaalinen, se vaikuttaa myös yksilölliseen valintaan. Venäjän suomalais-ugrilaisilla kielialueilla on syytä kiinnittää huomiota monialaisen ammatillisen edistämiseen omalla äidinkielellä paikallisten perinteisten elinkeinojen ja kulttuuriperintöjen säilyttämiseksi ja niiden kehittämiseksi.

Erilaisissa luonto- ja kulttuuriympäristöissä koulutustarpeet ovat erilaisia. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden nimessä on hyvä edistää kaksikielisen koulutuksen erilaisia malleja. Volgan alueen suomalais-ugrilaisilla kielialueilla toimii kansallisia oppikouluja. Hedelmällistä olisi lisätä näiden välistä yhteistyötä, verkostoitumista kokemusten ja tietojen vaihdon sekä mahdollisesti myös opettajien ja oppilaiden vaihtoa varten. Kieltä käytetään monenlaisessa ympäristössä. Oppilaitokset voisivat kehittää yhteisiä hankkeita muiden kulttuuriperinnön instituutioiden, kirjastojen ja museoiden, kanssa tavoitteenaan puhutun kielen käyttöalueen laajentaminen kaupungistuneissa ja uusissa teknologian oloissa.

Pohjoisilla alueilla on sovittava yhteen luontaiselinkeinot ja koulutus. Kaksikielisyyttä huomioitava opetus on kestävän kehityksen edellytys. Malleja on kehitteillä useita. On verkkoympäristöä hyödynnettävä opetus, ja lisäksi on kotakoulujen malleja, jotka sopeutuvat elinoloihin kausielinkeinojen mukaan. Käytännön kokeiluista on hyvä saada palautetta laajemmalti kaikkien käyttöön.

Kielten väistyminen on ristiriidassa kestäväen kehityksen kanssa. On tehtävä kaikkemme kielten hiipumisen prosessin estämiseksi ja kielten vahvistamiseksi eri ympäristöissä. Jos nuoret käyttävät somessa omaa äidinkieltään, se osoittaa, että tarvetta olisi myös äidinkielenkoulutuksen järjestämiseen. Jos poliittisessa kannanotossa laiminlyödään kaksikielisyyden ongelmaa, se vaikuttaa globaaliin kulttuuriin, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen.